

Sygn. akt II UK 478/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku R. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 listopada 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 3 listopada 2016 r. oddalił apelację skarżącej wnioskodawczyni R. M. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 30 marca 2016 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji pozwanego z 2 listopada 2015 r., stwierdzającej, że ustawodawstwem właściwym dla wnioskodawczyni w zakresie ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo polskie w związku z zatrudnieniem od 1 stycznia do 1 lipca 2013 r. w G. s.r.o. na terenie Słowacji.

Ustalono, że wnioskodawczyni prowadziła w Polsce działalność gospodarczą. Od 1 stycznia 2013 r. zawarła umowę o pracę z pracodawcą słowackim G. s.r.o. Zwróciła się do pozwanego o ustalenie ustawodawstwa słowackiego jako właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych. Pozwany wydał decyzję tymczasową, iż dla wnioskodawczyni właściwym jest ustawodawstwo słowackie. Pismem z 17 kwietnia 2013 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa

(Socialna Poistovna) złożyła sprzeciw, wskazując, iż nie może zaakceptować ustalenia ustawodawstwa słowackiego. Pismem z 25 lipca 2013 r. skierowanym do Departamentu Ubezpieczeń i Składek Centrali ZUS przekazała informacje dotyczące kontroli w firmie G. s.r.o. Ustaliła, że jest to firma „skrzynka pocztowa”, w której nie dochodzi do realnego wykonywania pracy na terenie Słowacji przez pracowników firmy. Pozwany decyzją tymczasową z 29 maja 2014 r. ustalił, iż ustawodawstwem właściwym dla wnioskodawczyni jest ustawodawstwo polskie od 1 stycznia 2013 r. Słowacka instytucja potwierdziła otrzymanie pisma z 9 czerwca 2013 r. i nie wniosła żadnych zastrzeżeń do ustalonego przez pozwanego ustawodawstwa. Pozwany ponownie przeprowadził postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką, kierując do niej korespondencję 19 sierpnia, 22 października 2014 r., 2 stycznia, 3 marca, 6 maja oraz 13 sierpnia 2015 r. W odpowiedzi słowacka instytucja pismem z 29 września 2015 r. poinformowała, iż wydała decyzję o nieobjęciu wnioskodawczyni w okresie od 1 stycznia do 1 lipca 2013 r. ubezpieczeniami jako pracownika G. s.r.o. według prawodawstwa słowackiego oraz nie wystawiła dla niej formularza A1 z tytułu tego zatrudnienia. Ponadto pismem z 10 lipca 2015 r. wyjaśniła, iż formularz rejestracyjny FO jest formularzem, który wypełnia pracodawca w ramach obowiązków, które musi wypełnić zgłaszając pracownika do ubezpieczenia. Przydzielany numer ubezpieczenia jest numerem wygenerowanym przez system informatyczny podczas zgłaszania do ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy ocenił w konkluzji, że ustalona sytuacja świadczy o tym, iż wnioskodawczyni zawarła umowę o pracę ze słowackim pracodawcą jedynie dla uzyskania korzystnych warunków opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym zwolnienia z obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce. Słowacki organ rentowy w postępowaniu konsultacyjnym z ZUS wyraźnie przyznał, że w firmie G. nie dochodzi do realnego wykonywania pracy na terenie Słowacji przez pracowników firmy. Przedłożony *registracny list FO* z 14 stycznia 2013 r. jest jedynie potwierdzeniem zgłoszenia do ubezpieczeń, a nie potwierdzeniem podlegania ubezpieczeniu słowackiemu. Tryb ustalania ustawodawstwa właściwego został zachowany.

Sąd Apelacyjny potwierdził, że pozwany przeprowadził wymaganą procedurę

uzgodnienia ze słowacką instytucją właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych dla wnioskodawczyni. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wyjaśniające i ponad wszelką wątpliwość stwierdziła, że skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Słowacji z tytułu zatrudnienia u pracodawcy słowackiego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano w pierwszej kolejności na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż liczne są naruszenia przepisów i wbrew art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego ustalono ustawodawstwo polskie, mimo posiadania wyraźnego tytułu do ubezpieczeń w słowackim systemie w chwili orzekania w każdej instancji. Naruszono art. 378 § 1 k.p.c., bo nie ma odniesienia do zarzutów apelacyjnych, w szczególności wyjaśnienia przyczyn, dla których pozwany mógł zaniechać procedury koncyliacyjnej i porozumienia mimo rozbieżności między stanowiskami Socjalnej Poistovnej i pozwanego. Chodzi o ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich i niezaskarżalną decyzję Socialnej Poistovnej z 27 października 2015 r. o zawieszeniu postępowania do dnia precyzyjnego i pełnego stwierdzenia stanu faktycznego, ponieważ nie mogą być kompletne i prawidłowo ustalone okoliczności sprawy.

Nie zostało przeprowadzone postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką wobec ważnego zgłoszenia do ubezpieczeń słowackich z tytułu umowy o pracę, protokołu z kontroli Socialnej Poistovnej o braku zastrzeżeń w stosunku do pracodawcy oraz protokołu z kontroli instytucji właściwej do oceny zatrudnienia pracowników, a to Inspektoratu w Ž., stwierdzającego brak jakichkolwiek naruszeń w tym zakresie.

Przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadnione jest także występowaniem istotnego zagadnienia prawnego i potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) w kwestii tego:

a. Czy art. 16 ust. 4 w związku z art. 2 ust. 2 i punktem 10 preambuły rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że na instytucji miejsca zamieszkania ciąży obowiązek zwrócenia się do instytucji właściwej państwa członkowskiego, „w której osoba informująca wykonuje pracę najemną”, w celu

wyjaśnienia wątpliwości, czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę w tym państwie i czy wykonywana praca nie ma charakteru marginalnego?

b. Czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja państwa zamieszkania nie może skutecznie podważyć ważności postanowień umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim?

c. Czy w sytuacji, w której instytucja miejsca zamieszkania ustala ustawodawstwo tymczasowe wbrew art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, a instytucja wykonywania pracy jako instytucja przyjmująca nie koryguje tego ustalenia, to czy instytucja miejsca zamieszkania nie powinna w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego powziąć uzasadnionych wątpliwości co do takiego postępowania, w szczególności gdy stanowisko instytucji miejsca wykonywania pracy nie jest poparte stosownym materiałem dowodowym, a pismo nie zostało wydane w żadnej szczególnej formie i czy ta pozorna zbieżność pomiędzy stanowiskiem instytucji miejsca zamieszkania ustalającej ustawodawstwo tymczasowe oraz stanowiskiem instytucji miejsca wykonywania pracy przy równoczesnym ważnym zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych w państwie wykonywania pracy nie powinna prowadzić do uskutecznienia w pełnym zakresie procedur dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 jak i art. 16 rozporządzenia wykonawczego?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżąca we wniosku nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Pomija ustalenia o zasadniczym znaczeniu, którymi Sąd Najwyższymi jest związany w ocenie podstawy przedsądu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (związanie ustaleniami na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. ma zastosowanie na etapie przedsądu). W szczególności przemilcza ustalenie, że słowacka instytucja pismem z 29 września 2015 r. poinformowała, iż wydała decyzję o nieobjęciu

wnioskodawczyni w okresie od 1 stycznia do 1 lipca 2013 r. obowiązkowym ubezpieczeniem (...) jako pracownika G. s.r.o. z siedzibą w C. według prawodawstwa słowackiego oraz nie wystawiła dla wnioskodawczyni formularza A1 z tytułu tego zatrudnienia. Dopiero po takim stanowisku słowackiej instytucji (decyzji) pozwany wydał kwestionowaną decyzję. Ustalony w sprawie okres wzajemnych informacji i decyzji instytucji polskiej i słowackiej jest niekrótki. Pozwany wszak na początku przyjął ustawodawstwo słowackie. Nie zgodziła się na to druga instytucja. Jej stanowisko miało konkretną treść oraz formę i ostatecznie zostało podtrzymane w wskazanym wyżej piśmie z 29 września 2015 r. (niezasadnie pomijanym we wniosku o przyjęcie skargi). To nie polska a słowacka instytucja oceniała brak tytułu podlegania ubezpieczeniom w Słowacji. To stanowisko słowackiej instytucji stanowiło podstawę do wydania decyzji przez pozwanego. Oceny Sądu pierwszej i Sądu drugiej instancji, że decyzja pozwanego nie naruszała przepisów rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego miały uzasadnione oparcie. Sądy w wystarczającym stopniu wyjaśniły sporne okoliczności do rozstrzygnięcia. Skarżąca nie zarzuca naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. Na tym tle zarzut procesowy naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. nie wykazuje, iżby na wynik sprawy miały wpływ zarzuty apelacji. Zarzut niezrealizowania procedury porozumienia instytucji nie jest zasadny. Wbrew argumentacji skarżącej w sprawie nie było „milczenia Socialnej Poistovnej po ustaleniu tymczasowego ustawodawstwa polskiego”, pozwany nie kierował się też „jedynie ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych celem zawłaszczania do polskiego systemu Skarżącej jako płatnik składek, z pominięciem art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego”.

Z tych przyczyn traci na znaczeniu samo zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich, prawidłowo ocenione w sprawie. Także decyzja Socialnej Poistovnej z 27 października 2015 r. o zawieszeniu postępowania. Z zawieszenia nie wynika zmiana stanowiska instytucji słowackiej. Nie wiadomo jaki będzie wynik postępowania po jego zawieszeniu. Potencjalnie nie jest wykluczone wznowienie postępowania.

Skarżąca hasłowo jedynie odwołuje się do istotnego zagadnienia prawnego, gdyż zagadnienie takie nie zostało sformułowane, co też wymagałoby

odpowiedniego opracowania merytorycznego problemu prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Druga podstawa przysądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) różni się od pierwszej podstawy przysądu, a podkreśla się to, gdyż we wniosku podstawy tej pozostają w alternatywie („względnie”). Nie jest to prawidłowe, bo ustawodawca wyraźnie rozróżnia odrębnie funkcjonalnie i przedmiotowo podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Druga podstawa przysądu nie spełnia się, gdy postawione kwestie nie wykraczają poza zwykłą wykładnię prawa. W drugiej podstawie przysądu znaczenie ma dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni przepisów, wynikająca z poważnych wątpliwości albo rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Sprawy dotyczące ustawodawstwa właściwego nie są nowe i mają już swoje orzecznictwo. Nie ujawnia się rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdyż w przeciwnym razie niejako z urzędu zostałaby podjęta uchwała w składzie powiększonym dla ujednolicenia orzecznictwa.

Odpowiedź na pytania ujęte pod lit. a, b i c wynika bezpośrednio z treści przepisów rozporządzenia wykonawczego i rozporządzenia podstawowego do których skarżąca się odwołuje. To czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę i czy ta praca nie ma charakteru marginalnego ma znaczenie podstawowe i już tylko dlatego nie może być pomijane, z tym iż polska instytucja nie decyduje o tytule ubezpieczenia w drugim kraju (pracowniczym zatrudnieniu). Jest to domena instytucji miejsca pracy, a więc także ocenionego w tej sprawie zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego po umowie o pracę. Pytanie ujęte pod lit. c stanowi rozbudowany kazus, warunkowany określonymi założeniami i jako takie nie składa się na podstawę przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest tylko sam przepis (konkretny, ze względu na kwalifikowaną potrzebę wykładni) a nie stosowanie przepisów do rzeczywistych czy hipotetycznych sytuacji.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).